

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

ד בתמוז תשע"ה
15 ביוני 2015

לכבוד :

מנהלי בתי הספר העל-יסודיים,
רכזי העברית,
מורי העברית

חוזר המפמ"ר להוראת העברית תשע"ו/1
ארגון הלמידה החדש ב"עברית" לכיתות י'-י"ב בשנה"ל תשע"ו

רבות דובר בשנה החולפת על למידה משמעותית תוך כדי ניסיונות רבים להגדיר את המושג ולצקת בו תוכן בהוראה בכלל ובהוראת העברית בפרט. השינויים, שעברה מערכת החינוך ושהתבטאו בארגון הלמידה החדש בתחום הדעת שימשו מסד נוח להחלת תמורות חיוניות בהוראת העברית: לקדם למידה מעמיקה, לעודד למידה פעילה וחויייתית, לפתח חשיבה מסדר גבוה, לטפח למידת חקר ולמידת עמיתים ולהקנות מיומנויות של המאה ה-21. העקרונות האלה הוטמעו בשיעורי העברית בהוראת הלשון בהקשר, בהוראה תהליכית של כתיבה תוך הדגשת רכישתן של תשתיות ידע ומיזוגם של מקורות מידע מסוגים שונים ומאופנויות מגוונות, בבקרה, במשוב ושכתוב ובקריאה מעמיקה בטקסטים מסוגים שונים. **עקרונות אלה אינם נחלת "30% בלבד, ואנו שואפים למצוא אותם בהוראת העברית בכל שכבות הגיל.**

חוזר זה כולל את מפרט התכנים לשאלון הבחינה החדש ודגשים לארגון הלמידה לשנה"ל תשע"ו. בהמשך לדברים הכתובים ב"[ארגון הלמידה החדש" 28 באוגוסט 2014 \(עמ' 3\)](#), חוזר זה נסמך על לקחים ותובנות שעלו בשיחות עם צוותי מורים ומנהלים. הוא גובש על-ידי צוות חשיבה של מורות ומדריכות בהתאם להחלטות ועדת המקצוע ובתיאום עם ארגון המורים.

חוזר הנוגע לארגון הלמידה ותכנית ההיבחנות לעולים חדשים וכן לתלמידי המסלול לטכנאים והנדסאים, לתלמיד המפת"נים, לנבחנים אקסטרניים ולנבחני משנה יפורסם בהמשך.

בברכה,

תומר בוזמן
המפמ"ר להוראת העברית

העתקים

ד"ר ניר מיכאלי, יושב ראש המזכירות הפדגוגית
ד"ר משד דקלו, מנהל אגף בכיר בחינוך
מר משה זעפרני, מנהל אגף השפות
גבי דסי בארי, מנהלת האגף לחינוך העל-יסודי
המדריכות המרכזות לעברית

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

תוכן עניינים

1.	כיתות י"א בשנת תשע"ו.....	3
1.1.	מפרט התכנים לשאלון החיצוני (70%) בעבור תלמידי כיתות י"א תשע"ו (תלמידים שלמדו בכיתה י' בשנת תשע"ה).....	3
1.2.	פירוט הנושאים הלשוניים לשאלון הבגרות לשנה"ל תשע"ו.....	4
2.	כיתות י' בשנה"ל תשע"ו.....	6
2.1.	ארגון הלמידה החדש לכיתות י' החל בשנה"ל תשע"ו.....	6
2.2.	הצעות לפרקים נבחרים במערכות הלשוניות הנלמדות להערכה בית-ספרית (30%)..	9
9.	הצעה לפרקים נבחרים בתחביר במסגרת 30% (בהיקף 25-30 שעות).....	9
9.	הצעה לפרקים נבחרים בצורות במסגרת 30% (בהיקף 25-30 שעות).....	9
10.	נספחים.....	10
10.	התלקיט ככלי להוראה ולהערכה.....	10
10.	תהליכי הכתיבה במהלך הוראת הבנה והבעה.....	10

1. כיתות י"א בשנת תשע"ו

1.1. מפרט התכנים לשאלון החיצוני (70%) בעבור תלמידי כיתות י"א תשע"ו (תלמידים שלמדו בכיתה י' בשנת תשע"ה)

מאחר שמדובר בשנת מעבר לשאלון היבחנות חדש, בשנת הלימודים תשע"ו נשמור על דרכי תשאלון דומות לאלה שהיו נהוגות עד כה. עם זאת, כיוון שבוטלו מסמכי המיקוד וההלימה והתלמידים נדרשים להיבחן על תחום דקדוקי אחד בלבד, ייכללו בתחום זה נושאי הלימוד הכלולים ב**תכנית הלימודים בעברית תשס"ג ובחוזר המפמ"ר תשס"ה**². פירוט הנושאים הלשוניים מופיע בסעיף 1.2 שלהלן. בתחום הבנת הנקרא ייווצר רצף לימודי בין חטיבת הביניים לחטיבה העליונה. מפרט התכנים לשאלון החיצוני תשע"ו, המופיע בטבלה שלפניכם, מבוסס על היקף השעות שהוצע להוראת העברית בכיתות י"א במסמך ארגון הלמידה תשע"ה, אוגוסט 2014¹.

משקל	דגשים	ממדים	נושאים	תחום
כ־50%	בחטיבת הביניים במבחני מיצ"ב לכיתות ח, התלמידים נדרשים להתמודד עם שניים-שלושה טקסטים בהיקף של 700 מילים כל אחד (ראו את מפרט מיצ"ב ח לשנה"ל תשע"ה). על בסיס דרישה זו, בשאלון החיצוני פרק הבנת הנקרא יכול שניים עד ארבעה טקסטים מסוגים שונים בהיקף של עד כ־1,000 מילים בכל טקסט, אך סך כל הטקסטים בבחינה לא יעלה על 2,500 מילים. השאלות תהיינה שאלות הבנה מסדר חשיבה גבוה.	ממדי הבנה: <ul style="list-style-type: none"> איתור מידע מפורש וארגונו מחדש (אחזור) פרשנות והיסק הערכה וביקורת 	<ul style="list-style-type: none"> טקסט מידע טקסט טיעון טקסט מדריך (שימושי) 	הבנת הנקרא
	היקף הכתיבה הנדרש הוא 300-500 מילים. מיזוג זה נועד להכשיר את התלמידים לסקירה של כמה מקורות לטקסט אחד שעשוי לשמש אותם בעיקר לכתובת עבודה.	ממדי הערכה פעולות סיכום <ul style="list-style-type: none"> השמטה הכללה הבניה אזכור מקורות מידע <ul style="list-style-type: none"> דרכי מסירה פועלי הבעה רישום ביבליוגרפי על פי המוסכמות האקדמיות 	<ul style="list-style-type: none"> סיכום ממזוג של שניים עד ארבעה טקסטים מסוגים שונים בהתאם לדרישות המטלה ולמטרותיה. 	הבעה בכתב
כ־50%	התלמיד ייבחן באחת המערכות הלשוניות בהתאם לאפשרות שנבחרה על-ידי בית הספר. שאלות בתקינות בשם המספר, באותיות השימוש ובמילות היחס תהיינה משותפות לכל הנבחנים.	<ul style="list-style-type: none"> זיהוי (תחבירי) הבנה המרה תקינות היבט פונקציונלי 	<ul style="list-style-type: none"> מערכת הצורות או תחביר תקינות בשימוש בשם המספר, באותיות השימוש ובמילות היחס 	לשון ומטה-לשון

¹ שימו לב: החל במועד קיץ תשע"ז יתבסס השאלון החיצוני על פריסת השעות בארגון הלמידה שיוצג בסעיף 2.1, ועל כן יכלול העמקה נוספת בתכנים. מפרט התכנים של קיץ תשע"ז ואילך יישלח במחצית הראשונה של שנת תשע"ו.

מבנה השאלון ודוגמאות לשאלות יהיו במוקד ההדרכה וההשתלמויות.

1.2. פירוט הנושאים הלשוניים לשאלון הבגרות לשנה"ל תשע"ו

השאלות על הנושאים הלשוניים יסתמכו על ידע מוקדם שנלמד בחטיבת הביניים ובכיתה י', הכולל בין היתר מונחים בסיסיים בידיעת הלשון: חלקי דיבור, צורת הבינוני, צירוף שמני, צירוף פועלי, סמיכות, משפט חיווי וכדומה – אף שבנושאים אלה לא תישאלנה שאלות מפורשות.

• תקינות בשימוש בשם המספר, באותיות השימוש ובמילות היחס

שימוש תקין בשם המספר בדיבור היומיומי מצביע יותר מכול על דובר עברית השולט בשפתו. נושא זה הוא חלק ממפרט התכנים של [מיצ"ב ת'](#), ויש לעסוק בו באופן רציף ומתמשך לאורך כל שנות הלימוד ולא ללמדו באופן ממוקד רק לקראת הבחינה.

- שימוש תקין בשם המספר ובאותיות השימוש; הסוג: מספר יסודי (מונה), סידורי, סתמי, חלקי, הנטייה וההתאם
- שימוש במילות היחס הנכונות ונטייה תקנית של אותיות היחס ומילות היחס (אצלם, אליך, אַתכם וכדומה).

• אפשרות א: מערכת הצורות²

- ניתוח והטיה של פעלים מכל הגזרות לפי שורש, בניין, זמן (דרך) וגוף השורשים יהיו מכל הגזרות לרבות שורשים מורכבים, שורשים בעלי עיצורים גרוניים, שורשים תנייניים ושורשים גזורי שם: שלמים (לרבות מרובעים), חפ"נ, חפ"י, צ, נפ"א, נפ"ו (חפ"י), נחי ל"י/ה, נחי ל"א, נע"ו, כפולים.
- משמעות עיקריות וברורות של הבניינים: פעיל, סביל
- תקינות בצורות הפועל על פי רשימה סגורה³
- ניתוח שמות לפי שורש ומשקל (מכל הגזרות), בסיס וצורן (תחילי וסופי), בסיס ובסיס, נטריונים (ראשי תיבות), שאילה מלעז
- גזירה קווית וגזירה מסורגת; הבחנה בין צורני גזירה לבין צורני נטייה
- עמידה על משמעות המשקלים והצורנים ושיקולי הדעת בחידושי מילים⁴
- תקינות בצורות השם מכל הגזרות על פי רשימה סגורה⁵

² בשאלון החיצוני בשנה"ל תשע"ו לא ייבחנו התלמידים על פרקים מתחום ההגה הנלמדים כבסיס להבנת מערכת הצורות. ההיבחות בנושאים אלה כבסיס למערכת הצורות תחל בשנה"ל תשע"ז.

³ הרשימה תישלח בשנה"ל תשע"ו.

⁴ ממועד קיץ תשע"ז יקראו תלמידים שבחרו באפשרות זו במסגרת שיעורי הבנת הנקרא את המאמר: בורשטיין, ר' (2008). שינויי מגמה במדיניות האקדמיה ללשון העברית בקביעת מילים חדשות, *הד האולפן החדש* 94: 115-129.

בפרק הצורות יישאלו שאלות על שיקולי דעת בחידושי מילים על בסיס המאמר והחומר הנלמד בדרכי תצורת המילים. הרחבה בעניין זה תישלח במהלך תשע"ו, מידע יינתן בהדרכה ובהשתלמויות.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

• **אפשרות ב: תחביר**

- ניתוח משפטים מכל הסוגים: פשוט, איחוי (מאוחה), מורכב, לרבות משפטים בעלי מבנה מיוחד: משפט בעל חלק ייחוד, משפט בעל חלקים כוללים
- ניתוח המשפט לפרטיו: נושא, נושא (פועלי, שמני, מורחב, דמוי פועל (יש-אין), מודלי), האוגד לסוגיו, מושא (בלא הבחנה בין סוגי מושאים), תיאור (בלא הבחנה בין סוגי תיאורים), לוואי, תמורה, הסגר, קריאה, פנייה
- הקשרים הלוגיים בין חלקים במשפט ובין יחידות שיח: השוואה ועימות, ויתור (כולל ניגוד), זמן, סיבה, תכלית ותנאי⁶
- המרות בין מבנים תחביריים ועמידה על הבדלי התפקוד ביניהם במידת האפשר
- זיהוי מבנים דרמשמעיים מבחינה תחבירית והמרתם במבנים חדמשמעיים
- תקינות: זיהוי מבנים תחביריים משובשים ותיקונם
- במשפט מורכב יינתנו משפטים מורכבים בעלי כמה פסוקיות ובעלי פסוקית מורכבת⁷.
- **לא** יידרש ניתוח משפטים מורכבים בעלי פסוקית מאוחה או משפטים מאוחים בעלי איברים מורכבים.

על הוראת התחביר להדגיש את הקשר שבין מבנים תחביריים שונים למטרות תקשורתיות ופרגמטיות כגון שימוש במבנים שונים **להבעת דרכי מסירה שונות**: דיבור ישיר, דיבור עקיף, הסגר ופסוקיות המדגישות היבטים אלה; שימוש במבנים שונים להבעת **מודליות**: נושא מורחב, נושא מודלי, שימוש בציווי; שימוש במבנים שונים להבעת **סתמיות**: נושא סתמי, פסוקית נושא.

⁵ הרשימה תישלח בשנה"ל תשע"ו.

⁶ ממועד קיץ תשע"ז יקראו תלמידים שבחרו באפשרות זו במסגרת שיעורי הבנת הנקרא את המאמר: בליבוים, ר' (תשס"ד). מילות הסיבה כסמן סגנוני: לשון העיתונות הכתובה לעומת לשון משודרת, בתוך: בן-שחר, ר' וגי טורי (עורכים) **העברית שפה חיה** כרך ד: 53-69. הרחבה בעניין זה תישלח במהלך תשע"ו, מידע יינתן בהדרכה ובהשתלמויות.

⁷ ממועד קיץ תשע"ז תידרש גם התייחסות לשם הפועל כפותח פסוקית מצומצמת.

2. כיתות י' בשנה"ל תשע"ו

2.1 ארגון הלמידה החדש לכיתות י' החל בשנה"ל תשע"ו

הפריסה המוצגת כאן נוסחה בעקבות תובנות שעלו בשנה"ל תשע"ה מההתנסות בכיתות י'. היא מתבססת על האפשרויות שהוצגו בחוזר "[ארגון הלמידה החדש](#)" מ-28 באוגוסט 2014, ועודנה מעמידה את הבחירה בין ארבע האפשרויות ואת **מוקד הלשוני**⁸. להבדיל מהחוזר משנת 2014, כאן פריסת השעות בין הציר האורייני לבין הציר הלשוני זהה באפשרויות א"ב, כלומר מחצית מהזמן בשנות הלימוד בחטיבה העליונה תוקדש להוראת ההבנה וההבעה ומחצית מהזמן להוראת הלשון.

בכל אחת מהאפשרויות יילמדו נושאים מתחומי ההבנה וההבעה, התחביר והצורות. במסגרת 30% מתכנית הלימודים ייכללו פרקים בהבנה ובהבעה (ציר אורייני) ופרקים נבחרים⁹ מאחת המערכות הלשוניות: תחביר או צורות. הנושאים הללו יילמדו בכיתה י' ב-30% ממשך הלימודים¹⁰. מסגרת 70% תכלול המשך הוראת הציר האורייני והוראה מקיפה של המערכת הלשונית השנייה החל בכיתה י' ועד לבחינת הבגרות בסוף כיתה י"א או י"ב.

בכל שלבי ההוראה ישולבו העקרונות של הלמידה המשמעותית, המדגישים את העניין, החוויה, ההתנסות, החקר והערכים¹¹. במידת האפשר יש ללמד את פרקי הלשון בזיקה לטקסט.

בטבלה מוצגת פריסת השעות על פני שנות הלימוד בכיתות י'-י"ב לפי האפשרויות השונות¹². פריסת השעות מותאמת להקצאת 3 ש"ש לפחות בכיתה י' (וראו גם ההערות בעמ' 8).

אפשרות ד' (מיזם הכתיבה)		אפשרות ב'		אפשרות א'		הבנה והבעה ¹³
מוקד לשוני: צורות או תחביר		מוקד לשוני: תחביר		מוקד לשוני: צורות		
כיתה י'	כיתה י"א או י"א-י"ב	כיתה י'	כיתה י"א או י"א-י"ב	כיתה י'	כיתה י"א או י"א-י"ב	
כ-40 שעות	כ-40 שעות	כ-40 שעות	כ-40 שעות	כ-40 שעות	כ-40 שעות	צורות
על פי אפשרות א' או ב', לבחירת המורה			כ-25 שעות	כ-40 שעות	כ-15 שעות	תחביר
		כ-40 שעות	כ-15 שעות		כ-25 שעות	

- תקינות בשם המספר, באותיות השימוש ובמילות היחס תילמד בכל אחת מהאפשרויות לקראת שאלון הבחינה החיצוני.

⁸ המוקד הלשוני הוא המערכת הלשונית שבה יבחר המורה להורות הוראה מקיפה לקראת השאלון החיצוני.

⁹ הפרקים הנבחרים בחטיבה הלשונית הם לבחירת המורה. ראו הצעה לפרקים נבחרים בסעיף 2.2.

¹⁰ פרק הזמן של 30% במקצוע מחושב מסך שעות ההוראה לשתי יחידות לימוד בחטיבה העליונה י-י"ב.

¹¹ על התלקיט ככלי בהוראה ובהערכה במסגרת הוראת העברית ראו בנספחים.

¹² אפשרות ג אינה מפורטת בטבלה והיא מאפשרת מתווה אישי לעבודת חקר מעמיקה בתיאום מראש עם הפיקוח על הוראת העברית. ראו בעמוד 7.

¹³ על תהליכי הכתיבה במהלך הוראת הבנה והבעה ועל התוצרים המצופים ראו בנספחים.

אפשרות א' (מוקד לשוני : צורות)

להערכה פנימית בכיתה י' במסגרת 30%

כ-25 שעות להוראת פרקים נבחרים בתחביר

כ-25 שעות להוראת פרקים נבחרים מתוך 40 השעות להוראת ההבנה וההבעה

להערכה חיצונית (שאלון החיצוני) במסגרת 70%

המוקד (התחום הלשוני להוראה המקיפה לקראת בחינה חיצונית) הוא מערכת הצורות. מוקד זה יילמד כ-55 שעות על פני כל שנות הלימוד: כ-15 שעות לימוד בכיתה י' וכ-40 שעות לימוד בכיתה י"א (או י"א-י"ב).

תקינות בשם המספר, באותיות השימוש ובמילות היחס תילמד במסגרת שעות הלשון.

אפשרות ב' (מוקד לשוני : תחביר)

להערכה פנימית בכיתה י' במסגרת 30%

כ-25 שעות להוראת פרקים נבחרים בצורות

כ-25 שעות להוראת פרקים נבחרים מתוך 40 השעות להוראת ההבנה וההבעה

להערכה חיצונית (שאלון החיצוני) במסגרת 70%

המוקד (התחום הלשוני להוראה המקיפה לקראת בחינה חיצונית) הוא תחביר. מוקד זה יילמד כ-55 שעות על פני כל שנות הלימוד: 15 שעות לימוד בכיתה י' וכ-40 שעות לימוד בכיתה י"א (או י"א-י"ב).

תקינות בשם המספר, באותיות השימוש ובמילות היחס תילמד במסגרת שעות הלשון.

אפשרות ג' מאפשרת מתווה אישי לעבודת חקר מעמיקה בתיאום מראש עם הפיקוח על הוראת העברית.

אפשרות ד' (מיזם הכתיבה באמצעות תיק עבודות)

המורים המלמדים במיזם הכתיבה יוכלו להתחיל בו כבר במחצית השנייה של כיתה ו' ולפרוס את יחידות הכתיבה שבמסגרתן לשלוש מחציות (מאמצע כיתה י' ועד לסוף כיתה י"א). בציר הלשוני יוכל המורה לבחור את המתווה המתאים לו על פי אפשרות א' או ב'.

הערות כלליות

- במהלך כיתות יי-י"ב יש ללמד לפחות שש שעות שהן סך השעות המינימלי לשתי יחידות הלימוד כשלפחות 3 ש"ש יילמדו בכיתה י'. מומלץ כי מנהלים אשר נהגו להקצות שעות נוספות להוראת עברית ימשיכו להקצותן מאחר שתחום העברית משמש מסד לכל תחומי הדעת. בארגון הלמידה החדש לשנה"ל תשע"ו הוקפד על ההלימה שבין תוכני הלימוד למסגרת השעות הנדרשת להוראת עברית בכיתות יי-י"ב. בבתי ספר שבהם מלמדים מעל 6 ש"ש לשתי היחידות, יש לפרוס את השעות בהתאמה.
- הקצאה של פחות מ-3 ש"ש לכיתה בשנה תפגע ביכולת להביא ללמידה משמעותית ולא תאפשר הכנה של תלקיטים בעל תוצרים איכותיים.
- עקב הספירליות, המאפיינת את תחום הדעת עברית, ובייחוד את פרקי ההבנה וההבעה, תהיה חפיפה בין תכנים במסגרת 30% לתכנים במסגרת 70%. ההבחנה תתבטא במורכבות הטקסטים לקריאה, במורכבות תהליכי הכתיבה ובהיקפיה. מכאן עולה, כמובן, כי ההערכה במסגרת 30% תיקבע קודם שייגש התלמיד לשאלון החיצוני.
- ההבחנה בין תחומי השפה, המוצגת בטבלה, נועדה להצביע על הזמן היחסי שיש להקדיש לחלק הלשוני ולחלק האורייני. אין לפצל בין מורים שונים את שעות ההבנה וההבעה ושעות הלשון באותה שנת לימודים. את התכנים הלשוניים יש ללמד בזיקה לטקסט במידת האפשר.
- ציון הבגרות במקצוע עברית ישוקלל מ-30% של ההערכה הבית-ספרית ומ-70% של הציון הסופי על השאלון החיצוני.
- פריסת השעות המוצעת בחוזר זה וכן מפרט התכנים מאפשרות בהחלט לעשות שימוש בספרי הלימוד המאושרים הקיימים. בנוסף מומלץ להשתמש ביחידות ההוראה שפורסמו באתר הפיקוח על הוראת העברית. חל איסור לדרוש מן התלמידים לרכוש ספרי לימוד שאינם מאושרים.

2.2 הצעות לפרקים נבחרים במערכות הלשוניות הנלמדות להערכה בית-ספרית (30%)

הצעה לפרקים נבחרים בתחביר במסגרת 30% (בהיקף 25-30 שעות)

זוהי הצעה לפרקים נבחרים בתחביר. המורה לעברית רשאי לבחור את מידת ההעמקה בכל אחד מן הנושאים וכן להמיר את הנושאים המוצעים בנושאים אחרים מתוך תכנית הלימודים. תנו דעתכם לכך שיש נושאים אשר נלמדים כבר בחטיבות הביניים. יש להתבסס על הנושאים הללו ולהעמיק בהם, אך לא ללמדם מחדש.

- ההבחנה בין צירוף לבין משפט
- מבנה המשפט. עיקרי המשפט: נושא ונשוא (פועלי, שמני) והמשלימים: לוואי, תמורה, תיאור ומושא
- קשרים לוגיים
- הבחנה בין סוגי משפטים: פשוט, איחוי (מאוחה), מורכב
- סוגי פסוקיות במשפט המורכב: נושא, נשוא, מושא, לוואי ותיאור
- דרכי מסירה: דיבור ישיר, דיבור עקיף והסגר
- משפט בעל חלקים כוללים

הצעה לפרקים נבחרים בצורות במסגרת 30% (בהיקף 25-30 שעות)

זוהי הצעה לפרקים נבחרים במערכת הצורות. המורה לעברית רשאי לבחור את מידת ההעמקה בכל אחד מן הנושאים וכן להמיר את הנושאים המוצעים בנושאים אחרים מתוך תכנית הלימודים. תנו דעתכם לכך שיש נושאים אשר נלמדים כבר בחטיבות הביניים. יש להתבסס על הנושאים הללו ולהעמיק בהם, אך לא ללמדם מחדש.

- עקרון התבנית והשורש בפעלים ובשמות
- חזרה על גזרת השלמים ונטיית שבעת הבניינים. עמידה על משמעויות הבניינים העיקריות: פעיל וסביל
- עקרונות בזיהוי שורשים בפעלים ובשמות בגזרות החסרים או לחילופין הוראת גזרת חפ"נ
- עקרונות בזיהוי שורשים בפעלים ובשמות בגזרות הנחים או לחילופין הוראת גזרות נפ"ו ונל"י/ה
- שורשים תנייניים וגזורי שם – הדגמה בצורות שקופות
- דרכי התצורה העיקריות בעברית: שורש ומשקל, בסיס וצורן, בסיס ובסיס
- משמעויות משקלים שכיחים וצורנים סופיים שכיחים

נספחים

התלקיט ככלי להוראה ולהערכה

התלקיט כולל ראיות למהלכי הלמידה ולביצועי ההבנה של הלומדים בחומר הנלמד. בתחום הדעת "עברית" **התלקיט הוא ממהות המקצוע**: תהליכי קריאה, כתיבה, בקרה ושכתוב. בתלקיט מוצגות עדויות לתהליך שהתלמיד עובר במהלך הלמידה: הטקסטים שהתלמיד קורא ושמשמשים בעבורו תשתיות לכתיבה, הטיוטות שהתלמיד כותב, המשוב שהתלמיד מקבל מעמיתיו וממוריו והשכתוב שנעשה בעקבות המשוב שהתקבל. התלקיט יכול גם לכלול משימות שונות הקשורות למיומנויות אורייניות ולשוניות הכוללות תהליכי בקרה ושכתוב, כגון כרזה, משחק, סקר, עיתון ומצגת בנושא מסוים וכן מבחן ומשוב בעקבותיו. התלקיט, אם כן, משקף את מאמציהם, את התקדמותם ואת הישגיהם של הלומדים ומשמש כלי **להערכה מעצבת ומתמשכת** של תהליך הלמידה.

מאחר שהתלקיט הוא אוסף של משימות ושל עדויות הקשורות לתהליך ההוראה, יחליט המורה אילו מהחומרים הוא עצמו יבדוק ואילו מהחומרים ייבדקו בהערכה עצמית או בהערכת עמיתים. מומלץ כי החומרים שהמורה ייקח לבדיקתו יוערכו במהלך כל השנה ולא יתרכזו בהערכה אחת מסכמת של התיק כולו. בדרך זאת אפשר להימנע מבדיקת כל תכולת התיקים בסוף השנה. המלצות לארגון תכולת התלקיט ולאופן ההערכה יינתנו במסגרת ההדרכה וההשתלמויות.

תהליכי הכתיבה במהלך הוראת הבנה והבעה

מאחר שתוצר כתיבה איכותי הוא תוצאה של תהליכי בקרה ושכתוב, במסגרת ארגון הלמידה כתיבת הטיוטות נעשית במסגרת ההוראה בכיתה, והתלמיד אינו נדרש להיבחן בה במסגרת הבחינה החיצונית. בכל סמסטר (הן בכיתה י' הן ב־י"א) על התלמיד להפיק תוצר כתיבה אחד לפחות בהיקף של כ־500-700 מילים. תוצרי הכתיבה יהיו חלק ממהלכי כתיבה ארוכי טווח הכוללים עדויות לתהליכי בקרה ושכתוב. בכיתה י' יכלול התלקיט לפחות שני מהלכי כתיבה ארוכי טווח שבמוקד שלהם כתיבת טיוטות, ובכיתה י"א יכלול לפחות שני מהלכי כתיבה שבמוקד שלהם יעמוד מיזוג טקסטים. הערכת תוצרי הכתיבה תשתקלל בציון הבית־ספרי ובציון ההגשה (הציון השנתי) לקראת בחינת הברגרות.